

СЁЛЕШИУЛЕ

ТУРИЗМИ АЙНЫТЫУДА РЕСПУБЛИКАНЫ ОНЛАРЫН НЕ КЪАДАР ТОЛУ ХАЙЫРЛАНЫРГЪА БОРЧ САЛЫНГАНДЫ

Къытайны Россей Федерацияда Посольствоу делегациясы республикага келип турганын элгъаракълада билдиргенбиз. Шабат юн а Элбрусда РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толугаркылы келечиси Александр Матовников, КЪХР-ни Россейде Энци эмда Толугаркылы келечиси Ли Хуэйни, РФ-ни Федерал

ши-станцияга дери кетюрогендиле. Ол хайырланьргъа 2018 жылда берилгенди, андан бери Элбрус тау-лажа курорт жылы узуну жабылмай ишлеп турады.

Тыш къыраллыла дагыдай ратракла бла 4600 метрге дери кетюрогендиле. Андан сора «Чегет» талада эмда Нарзанла ёзенинде да болгандыла. Ызы бла «Приоль-

Жыйылууну Федерация Советини вице-спикери Ильяс Умаханов, КЪМР-ни Башчысы Юрий Коковну къатышылары бла селешиле бардырылгандыла. Ала саулай да республикада туризмин андан ары айнытыну вопросярны коралангандыла.

Жыйылууну къонакыла бу тейреледе жумушлары региону туризм бла байламы онлары бла шъгъерилениуден башлагандыла. Ала канат жол бла 3850 метр биикликде орналган эмда Европада бек биикге саналган «Гараба-

брусье» халкъла аралы тау туризм курорт къура» деген инвестиция проектни презентациясы болганды. Александр Матовников Къабарты-Малкъарда биогенлюде туризм-рекреация жаны бла экономиканы башха белюмлеринде да бирге ишлеуно кючлендире барырга битеу онгла болгандыларын чертенди. Ол оюм этгенден, туризм бек файдалы белюмдө, аны онларын не къадар толугаркыланьргъа керекди.

Къытайлы шухълары биз Къабарты-Малкъардан

башлап, аны бла чекленип къалмай Шимал-Кавказ федерал округну башха субъектлерине да эс бурурла деп ушананбиз, дегенди полпред.

Къытайлы дипломатлары башчысы Ли Хуэй а, республикада кюргенини юсонден кесини оюмун билдире, ишчи байламлыкълы кентеригрге мында кел торло амалла болгандыларын чертенди. Ильяс Умаханов а къытайлы делегацияны келиуон эмда аланы

бирге ишлеуно баш жолларын белгилеу жаны бла ишчи къаууму къурану тюзге санаганды. Ол къытайлы коллегалары да арада байламлыкълыны кючлендиреге эмда кентеригрге итингенелери ючюн жюрек ырызлыгын билдиргенди.

Ол юн окуна КЪХР-ни делегациясы Тырынаузда осерт чабаклы ёсдорден молдө да болгандыла. Ол Россейни юг жанында бек улугъа сана-

бизде болган халны кеси кюзлери бла кюргенлерин бек магъаналыгъа санаганды эмда къабыл кюроген келишимле толтурулууларына ушанганын билдиргенди.

Эки юнюно барган ишчи селешилени эселерин чыгъара, Юрий Коков андан ары

лады, 10 минг гектар жерни кюзлери бла кюргенлерин бек магъаналыгъа санаганды эмда 3,3 тонна икра чыгарды.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоуну пресс-службасы.

Керекли мадарла

Башкъараны къоркъуусуз этедиле

Элбрус районда Адыл-Суу къолда 2500 метр биикликде орналган Башкъара келге барган жолну жангыртхандыла э аны сууу жыйылмай аз-аздан кетерча этгендиле.

Улукъара, Башкъара эм Жантууган буз къаланы суулары башында сагынылган келге жыйыладыла. Ол себелден аны ырхысы тебетин орналган жерлени тертерк басады. Ол кеси да 1930 жылда бир атлы къяны булары эригенлеринден сора къуралганды.

Арт жыйырма жылда, суу кел жыйылп, аны жалгараыни иги тозураганды. Аны хатасындан бытыр сентябрьде ырхы келип, социал объектлени, инфраструктураны бузуп,

уллу халеклик салганды, юч адам да жоюлгандыла. Бусагытта уа суу эки керге азайганды.

Бу юнледде ауур энци техниканы кючю бла арыкълыны тазалап, келно артыкъ сууу кетерча этилгенди. Башха тийишли жумушда да тамамлангандыла. Ол себелден бусагытта ырхы басар къоркъуу жокуды.

КЪМР-ни Къурулуш эмда жол молк министерствоуноу, МЧС-ни, Элбрус районну администрациясыны, Бийик тау-геофизика институтуну эм «Приэльбрусье» миллет паркны специалистеринден къуралган ишчи комиссия ишлени барууна кёз-кюплек болганлай тургандыла.

Сагынылган ишлеге ахча КЪМР-ни Правительствоуноу резерв фондунда белюнгенди эмда башхала да болушхандыла. Элбрус районну жол молк службасы бар ишлени да ая бла жарымы ичинде бошаганды.

Башкъара келге мындан

арысында да мониторинг бардырылганды. Ол а кезинде керекли мадарла этерге онг берликиди.

Алиса ТАРИМ,
Элбрус муниципал районну администрациясыны пресс-службасынн таматасы.

Багъа бичли

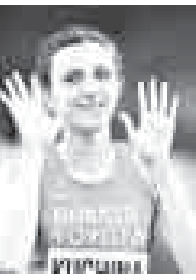
Мария Кучина – Европаны эм иги атлетчилеринден бири

Женгил атлетиканы европала ассоциациясындан билдиргенине кере, прохладначи спортчу Мария Ласичкене (Кучина) «Европаны эм иги женгил атлетиканы» деген атка кюропалы спортчуларыны санна киргенди.

2018 жылда ол, Лондонда «Бриллиантовая лигада», 2,04 метрге секирип, биринчи жерни алганды. Ары дери да 25-жыллык спортчу Парижде

да аллай эсеп бла къытхан эди. Мария дунияны эки керге чемпионууду, Европаны чемпионатыны юмюш призёрууду. Ол бир бири ыздан 45 эришуде хорлаганды. Спортчула ючюн къол кёчкору Интернетде Женгил атлетиканы европала ассоциациясыны социал сетинде (Facebook эм Twitter) бардыралды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Ахшы хабар

Ёксюзлеге - жангы мекям

Черек районну Къашатау элнине ёксюз эмда къарар адимлары боллой къалын сабийлеге кен фаторлы иги ишлени бошолганды. Бу юнледде оны тегереги тап халга келтирле турады. Ол кен да бармай хайырланьргъа берилдик эмда онда жарык оуазла эшитилликдиле.

БЁЗЮЛАНЫ Замина,
Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Отлукъ-энергетика комплексни ишинде тюбеген чырмаулары кетериу жаны бла ведомстволары аралы ишчи къауумну къабыл кюроуно юсонден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны БУЙРУГУУ

1.Отлукъ-энергетика комплексни ишинде тюбеген чырмаулары кетериу жаны бла ведомстволары аралы ишчи къауумну буйрукъга къошулган тизмекге кере къабыл кюроуге.

2.Кючлерин тас этедиле:

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Отлукъ-энергетика комплексни ишинде тюбеген чырмаулары кетериу жаны бла ведомстволары аралы ишчи къауумну юсонден» 2016 жылда 11 декабрде чыгарылган 1131-РГ номерли буйрукъуна

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2018 жыл 31 июль, №80-РГ

ругуно 1-чи пунктуно ведомстволары аралы ишчи къауумну юсонден айтылган кесеге;

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Отлукъ-энергетика комплексни ишинде тюбеген чырмаулары кетериу жаны бла ведомстволары аралы ишчи къауумну эмда ол ишчи къауумга тюрленуле кийиринуно юсонден. Болууну къабыл кюроуно юсонден» 2018 жылда 19 февралда чыгарылган 12-РГ номерли буйрукъуну 2-чи пункту.

Ю.КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2018 жылда 31 июльда чыгарылган 80-РГ номерли буйрукъу бла къабыл кирюлгенди

Отлукъ-энергетика комплексни ишинде тюбеген чырмаулары кетериу жаны бла ведомстволары аралы ишчи КЪАУУМ

Коков Ю.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы (ведомстволары аралы ишчи къауумну таматасы)

Болотоков В.Х. – Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну Пресиденти олунабары – Къабарты-Малкъар Республиканы инфраструктура эмда цифри айнууну министри (ведомстволары аралы ишчи къауумну таматасы олунабары)

Ахохов Т.Б. – Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Баликизов А.Х. – Бахсан муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысыны кюлугуун толтурган (ырызлыгына кере)

Бештоков Ж.А.Х. – Къабарты-Малкъар Республиканы финанса министри

Бифов Б.Х. – Экология, технология эмда атом надзор жаны бла федерал службаны Кавказ управлениасыны башчысыны олунабары (ырызлыгына кере)

Гасташев Ж.С. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жол молк министри олунабары (ведомстволары аралы ишчи къауумну секретары)

Губанков А.Ю. – Федерал налог службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны таматасы (ырызлыгына кере)

Гатов Р.Х. – Зольск муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Дадов М.А. – Терк муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Докшукни А.И. – «Каббалкэнерго» акционер биригуино оюночу директору (ырызлыгына кере)

Евтушенко С.В. – Май муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Жеккеланы А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы прокуроруну биринчи олунабары (ырызлыгына кере)

Журавлев А.И. – Прохладна муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Залиханяны К.Х.О. – Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Иижикок С.М. – Пески муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Калинкин О.Г. – «Шимал Кавказы региона аралы юлешуноу сеть компаниясы» ПАО-ну филиалыны «Каббалкэнерго»- директору (ырызлыгына кере)

Кошев А.Д. – Урван муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Кунижев В.Х. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жол молк министри

Максимов М.Е. – Россей Федерацияны Къоркъуусулукъ жаны бла федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны таматасыны олунабары (ырызлыгына кере)

Макушашев А.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этуу министри кюлугуун толтурган

Махмегов Н.М. – Къабарты-Малкъар Республикада ич ишчи министри олунабары – Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишле министрствону полициясыны таматасы (ырызлыгына кере)

Махмегов Х.Х. – Бахсан шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Муртазаны Б.С. – Черек муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Пагов Ж.А. – Хайырланьуучулары аркылы келерин эмда адамны ыракатыгын къоруулау сферда надзоруну федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны таматасы (ырызлыгына кере)

Пиншнев К.Г. – Монополиялага къажу федерал службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны таматасы (ырызлыгына кере)

Тараев И.В. – Прохладный шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Текушев А.А. – Чегем муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ырызлыгына кере)

Устов В.Х. – Россей Федерацияны Следствие комитетини Къабарты-Малкъар Республикада следствие управлениасыны таматасы (ырызлыгына кере)

Утижев Ш.Б. – Федерал казначействону Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны башчысыны кюлугуун болжаллы халда толтурган (ырызлыгына кере)

Щилухин А.Г. – «Газпром межрегионгаз Нальчик» ООО-ну баш директору (ырызлыгына кере)

Фендидев О.А. – Сюд приставланы федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны башчысыны кюлугуун толтурган (ырызлыгына кере)

КЕНГЕШ КЪЫЙЫН БОЛУМГЪА ТЮШГЕН ЮЙЮРЛЕГЕ - ЭНЧИ ЭС БЛА КЪАЙГЪЫРЫУ

Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясында бу юнледде акъылбалыкъ болмагандыны ишлери эмда аланы аркылы келерин къоруулау жаны бла муниципал комиссияны кезуилоу кенгеш болганды, деп айтылады мэрияны пресс-службасыны билдирюунде.

Жыйылууда битеу да он ишке къаралганды. Алладан экиси акъылбалыкъ бол-

магъанла право бузукълукъла бла байламлыдыла. Сюзюрге чыгарылган материаллы арсында кыйын жашау болумга тюшген ойюрге бла профилактика иш къылай бардырылганды да энци эс бурулганды. Отчюлда айтылганыча, жыл санлары уллу болмаганды эмда аланы ата-аналары бла бардырылган ишчи эселерине кере талай юйюр къоруулау кате-

ригорияга кетюролгенди. Ол да профилактика системага кирген органланы ишлерины кыйымталыгынын кюроздеди дерге болукуду.

Кенгешде дагыдай быллай шарт тура этилгенди: быллыны биринчи жарымында осал социал болумга тюшгенге саналган 33 юйюр эсепге алынганды.

Бизни корр.

Жазылыуы - 2018

Энтта да онг барды

Хурметли жамауат!
Сиз бир торлоу сылтауда бла 2018 жылыны ёзунчи карымына «Заманга» жазылаалмай къалган эсегиз, халлы тюзетирге онг барды. Августну жыйырма бешини дери, почтага барып, бу ишчи тамамлаасагъыз, ана тилибизде чыкъган газетни биринчи сентябрьден алып башларыкъсыз.

Жазылыууна багъасын терт айга – 376 сом 32 капек.

Бизни индексбиз - 51532

Стизюу

Пассажирлени сейирлерин эм башха салып

Кеп болмай КъМР-ни инфраструктура эмда цифрлы айнуу министри Владимир Болотоков пассажир транспорт компаниялары ишлерин юсю бла кенгеш бардырганды. Анга СКФО-да Ространснадзорну бөлөмөню таматасы Къабардокъланы Алим, налог службаны республикада бөлөмөню таматасы орунбасары Наталья Пытнева, транспорт компаниялары таматары, специалистле эм башхала кытышкандыла, деп билдирди информангентствола.

Тюбешиде предприниматель кеп проблемаланы юсюнден айткандыла. Сөз ючюн, отлуккыну бла газны багыларына къошулганына, жолланы осаллыкъларына, аны ючюн алга иги кесек къоранчла этерге тюшгенине тарыккъандыла. Эркиликсиз ишленгенле да чырмаула чыгаргандарын эсертгенди. Аллайла уа бусагъатда бек кеп Элбрус бла Терк районлада эм Нальчикде автовокзалда тюбедиле. Министр законодательствода торленулеге кере

пассажир транспорт тахографла бла жалчтылынырыгъа керекликсиз эсге салганды. Жыйылгандыны кебюсю бйла оборудование багъа турганы ючюн аларга бираз заман берилин тилегенди.

Жыйылуда эм алгъа адамланы къорккусуздукларын, аланы излемлену тосунлай жалчытугъа эс буртургъа, машиналары жангиртугъа керекликсиз чертгенди. Ахырында Владимир Болотоков сагъынылган

чурумлагъа тийишли эс бурлулгуну белгилегенди, предпрятияланы башчыларына а бузукълукла этмей ишлерге чакырганды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Бегитлеу

Жерлешлерибиз — сауыгаланганланы санында

КъМР-ни Жарыкъландыруу, илму эмда жаш тѐлюню ишлери жаны бла министерствосунда билим бериде, илмуда эмда жаш тѐлю политика системада жетишимле болдурганды белгилегенди. Аланы арасында Къабарты-Малкъар къырал университетни келечилери да бардыла. Вузну юйретилу эм социал вопроста жаны бла проректору Геклианы Султан бла вузну стратегиялы айнытуу управленийыны таматасы Азамат Люев былтыр жаш тѐлюню бла студентлени XIX битеудияны фестивалин къуаргъа эмда бардыргъа болушлары ючюн Россейни Президентини Сейилы грамотасы эмда майдалы бла сауыгалангандыла.

деп билдиргенди КъМКЪУ-ну пресслужбасында. Бизни корр.

КОНКУРС

Грантла аллыкъланы къол кѐтюрюу бла тохташдыргъандыла

Къабарты-Малкъарны Эл молк министерствосунда хайырлануучу кооперативлени сайлау жаны бла комиссияны кенгеш болганды бу кюнледе. Анда молк-техника жаны бла ахча болушлуккъа кыайсы биригиле тийишли болгандары тохташдырылганды.

Къырдалан болушлук ишленгене бла ары дери бардыргъан ушакъланы эмда тюбешилени эсеплери бла комиссияны секретары, министрствону экономика анализ эмда прогноза бөлөмөню башчысы Алим Калмыков шагърей этгенди. Ол айтканга кере, комиссияны ишчи къаууму конкурса айырылган юч кооперативде болганды: «Черекский продукт» (Гергежеж), «Успех» (Урвань) эм «Успех» (Сармаково). Хар биринде да комиссияны башчылары эмда келечилери бла тюбешгенди, бизнес-проектлени сизгенди, материал-техника жаны бла онглары

бла да шагърейленгенди. Молклене документтерине да сѐз айтырча болмаганды. Конкурса энтта да бир кооператив берген эди къагътыларын. Алай аны завкасында тийишли жорукъларда белгиленген талай документни жетмегени ючюн ол сайлауға къошумлаганды.

Комиссия хар нени да сизоп бошагъаннан сорат грант алыргъа тийишли болган кооперативлени тизмесин къол кѐтюрюу бла тохташдырганды. Аланы барына да битеу да 21 миллион сом берилдикди.

Жыйылуда сѐлеше, КъМР-ни Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары — эл молк министр Сергей Говоров хайырлануучу кооперативле регионун агропрмышленность бѐлкюмине энци магъаналы болгандарын белгилегенди. «Ала гичте эмда орта агробизнес бла кюрешленли ишлерине себеплик этедиле. Федерал эмда регион бюджетледен берилген (грантла бла) болушлук элдеде жангы ишчи жерле къуаргъа, фермерлени кючлерин, молк-техника онгларын, финансларын бирикдиргирге онг береди. Шѐндою хорлагъан юч кооперативе да производствону жарашдыруну эм сатыу-алынуу файдалы бардыра билинуу юлгюсю болургъа керекди башхалагъа да», деп чертгенди ол.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Алгышпау

ТИЙИШЛИСИЧА КѐРГЕНДИЛЕ

Бабугентде жашагъан Гашланы Зозадарийге 90 жыл толганды. Черек району администрациясыны башчысы Муртазаны Борис аны алгышлай барганды эмда саугъа да бергенди.

Талуу тишираруу къабары, кеп башхаланыча, да туюн болмаганды. Ол кѐчгюнчюлюк жылларында ауур ишде урунурга, жуукъ адамларыны ачдан,

жалангандан ългенлерини ачылуу да сынаганды. Алай аны назик имбашлары не уллу юкюню да кѐчюралгандыла, жюргери да къатмаганды, жашаудан да туюн болмегенди. Эрге барганды, юлгюге айтырча сабыиле да сѐздюргенди. Ала уа аты болгандыла — беш къыз бла бир жаш.

Бюгончюлюк тудукълары, аладан туугъандыла да винналарыны кыатын-дан кетмей, не бла да аны кѐлон алыргъа кюрешдиле. Туугъан кюню бла да биринчи болуп ала алгышлагандыла аны. Ма аладыла Зозадарийни эм улдуу байлыгы, насыбы, кыуанчы да.

БѐЮЛАНЫ Залина. Черек району администрациясыны пресслужбасы.

Ачылыу

ЖАШ АНАЛАНЫ ЖУМУШЛАРЫНА - ВРАЧЛА, ПСИХОЛОГЛА, СОЦИОЛОГЛА, ЮЙРЕТИУЧЮЛЕ

Тюнеме КъМР-ни Саулук саклау министрствосуну Пединат арасында Ананы школы ачылганды. Аны кыуанчына КъМР-ни саулук саклау министрствосуну толтургъан Аслан Кауфов, «Къабарты-Малкъарны профсоюз организацияларыны биригиле» союзну председатели Фатимат Амшкова, КъМР-ни Уруну эмда социал къоруулау министрствосуну Нальчикде иш бла жалчтыуучу араасы таматасы Татьяна Кануникова, тишируулары

рикти. Мында къагъанаклары болгъанла эмда ана болурга хазырланганла да сорууларына жууаула табалыкъдыла. Сабийлери бла келгенлеге да ала чырмау этерик туюндюле, аналары дерден чыкъгъынчы ала бла юйретимчуле туулукдула ойнатыркъдыла. Къагъанаклагъа уа медсестрала кварарыкъдыла.

Ол дагъыда дерсле аналагъа тап заманда бардырыллыкъларын, школда психолога, социолога, сабий докторла, акушер-

республикалы союзну башчысы, Нальчикде 1-чи номерли поликлиника баш врачы Ауйлат Каскулова да келген эдиле.

«Бу школда жаш аналагъа хар не жаны бла да болушлук этилдикли, дегенди сагъынылгъан араны башчысы Гапильна Алѐна. - Ол ючюн сайын ишле-

не «Саулук саклау» миллет проектке кере ачылгандын, кеси да республикада биринчи болгъан айтып, ол керти окуяна жаш тишируулагъа бла аны сабийлерини саулукъларын, жашауларын да сакларгъа себеплик этериге ишангандын билдиргенди.

Фатимат Амшкова жыйрма беш жыл мындан алгъа Улбашланы Къанаматны къызы Марина мынга ушаган учреждение къуаргъанын эсге салганды. Аналыкны школы бюгонюкде бек керек болгъанын айтып, Балала не къауар саулукълу туусала, кепир заманыбыз ол къауар иги болушун чертгенди.

Ауйлат Каскулова тишируулары биригиле аналагъа болушу жаны бла къаллай ишле тамамлагъанын билдиргенди.

«Биз «Насылы аналык» деген проектни жашауда бардырабыз. Къырдал, жамауат, коммерция болмагъан, дин, ол санда жаш тѐлю организацияланы бирикдирип, социал ексюзлюк болмазына къайгырарыбыз, юйретилу тренингле, лекцияла къурайбыз», деп, ол жыйылгандыла РФ-ни Саулук саклау министрствосуну, Москвада И.М.Сеченов аты медицина институту акушер-гинекологлары бла педатрлары жарашдыргъан буклетле бла пособиеяла юлешгенди. Ала дагъыда кеп тийишли учрежденилагъа берилликлерин айтканды.

Алгышпау сѐзлерин ол ючюн Тишируулары республикалы

союзну члени Улбашланы Марина, КъМР-ни уруну эм социал къоруулау министрини орунбасары Елена Романова, ана болурга хазырланган белги телесуучу Шауаланы Ирѐна эм башхала да къызгъанмагъандыла. «Кавказны ъхтемилиги» телесу ансамбль бла атлетика спорт школгъа жюрген жаш спортчула уа байрамга къууат салгандыла.

Школ эшиклерин анылык сынагъанлагъа эмда биринчи балаларын энди табарыкълагъа эрттенликде сагъат он бола кенг ачканды. Бир-бир тишируула уа баш мѐлери бла да келгенди. Биринчи дер къагъанакны аны сютю бла багыгъуа жорланганды. Аны специалист Фатимат Кокова бардырганды. Ол аны сютю бла есен сабий иги да саулукдуу болгъанын, ауруп кеп къыйналмагъанын эсерттип, къагъанакгъа алай бла багынуу амалларын юйретгенди, анга тынгылагъанланы сорууларына да жууаула бергенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. Суратланы автор алгъанды.

Жер-жерлен сейир хапарла

Диспансеризациягъа — отпуск

Кеп болмай Къырдал Дума биринчи окъуду да законпроект алганды. Ол иш бла жалчтыуучу юч жылдан бир кере диспансеризацияны ътерге урунганго бир кюнлюк хакъ тѐленген отпуск бериге борчлукды. Экинчи окъуду отпуск кюнлени саны кѐбейтерге болушлук, дейди Охотный рада — эм алгъа пенсиягъа чыгъаргъа хазырланган граждандыла.

ата барды. Аладан 20 минги табылганды. Аны бла бирге Россейни ФСБ-ны Чек службасында тыш къыралгъа кетуге болжал халда тыйгъач салган 837,4 минг бегим барды.

«Юйорде алимент тѐлемесе, сабий аны аныламайды, битеу къыйнылык кебюсюнде ананы юсюне тюшедиле, - дейди ФССП-ни директор Дмитрий Аристов. - Биз шѐндо жангы законла жарашдыргъа керекликсиз айткъыла оюмдле. Аны юсюнде аны организацияны тѐлери болган алиментчи киргенин юсюнден берилген борчулду. Андан тышында да, бизни акыллыкъгъа кѐре, медицина учрежденила да ѐнчюклери болгъанла болушлук этселе, бизге хапар бериге тийишлиди.

Чиноварлык ата жугдулары ашгаварлык этгенлери ючюн терслейдиле

Росстатдан сейирлик жалгъы келгенди. Аны таматасы къырдала артык ашатуу бек уллу жарсы болуп турады, дегенди. Башхача айтханда, биз асыры кеп ашайбыз. «Абадан иште жарууу жанауатын 40 процентни санылары керексиз ауурлуулары барды», - деп белгилегенди статистика ведомствон башчысы Александр Суринов.

Саудчула бир ингирге Москвада сегиз миллионга кѐз ача айлангандыла

Сауд Аравияны бөлещиликери Москваны Николайский орандида бир ингирге сегиз миллион сом къортоккъандыла. Аны юсюнде аны операторларыны ассоциациясын директор Майя Ломидзе билдиргенди.

Бютонда энци тынгысызлык уллу-гичте да кыйкъа бир неча кере къыймала да санискланы ашгаварлык чыгъоргандыла. Аны омуна кѐре, аны жаратылуу мынчык тохтатыр керекди. Россейинини рационорина да эти бла татыл затланы кѐтелге, жемишле эмда тенгиз продуктла бла алышдыргъаны тийишлиди. Эрттенликде — овокода бла креветкала. Тюше — артишокла бла лобстер. Ауузыларгъа анаискливи шолманский бла кѐрюрге. Ухууургъа уа — устрицала эмда бираз спаржаны.

Битеу а футбол фанатла ара шахарда 100 миллиора сомдан артык жойгандыла. Къырдалыбыз уа — триллионга жуукъ. Тыш къырдалы Россейни асыры жаратхандан, къанекъланы 87 процентни туристле болуп бери кюйтерге оюмдле.

Айтыргъа, чемпионатни кезуинде тыш къырдалыла хакъсыз поздеден РЖД-ны ыркысын миллион сомга чыгъоргандыла. Сувемир продукциягъа санап, жастыкъланы, орун кереклени, жууурганланы, стакан топлени алгъандыла. Темир жоллары таматарлары алай затланы урунукъларга термегенди. Онуучуланы оюмлары быллады: къанекъланы ийнангандыла — барында берилгени аныны мюлюкда.

Татылы суйгенлеге ырызлыккъа

Татылы суйгенлеге кыуанч тыгырдыла: аныне бал туздан севирмейдиле деп тохташдыргандыла. Абердинск университетни (Шотландия) эмда Кытай илмуланы академиясы чычхаланы эки кыуаумунда экспериментле бардыргандыла. Аланы башха диталыгъа олуккъанды.

Нени кѐрпоздале тинтуиле? Жуу массаны къошулуу жоланда чыры мардасы жойрлануу бла байламдыла. Алимле айтханыга кѐре, семиз продуктла къалый эсе да энци хал бла майгъа татайдыла, аш-сууга тартынуу къозлай.

Федераллагъаде басманланган материалда кѐре хазырланганды.

КЪУРУЛУШ

Биринчи къатны къабыргъалары сюеледиле

Ташлы-Талада жангы школ ишлене турады. Объектни баш подрядчик Нальчикде къурулуш материаллары заводду. Мектеп казыр болса, анда бир кезиге 96 сабий окудушлук.

КъМР-ни Къурулуш эмда жол молк министрствосундан билдиргенлерине кѐре, объект эки къатлы болушлук. Электрокоч бла ишангылы жалчтырча къатында трансформатор подстанция орнатылкъды. Жылыуу бла уа блок-модул халда

ишленген котельня жалчтырчыды. Мекяныны жанында дагъыда спорт майдан эмда машиналаны салырча жер да къуарылкъдыла.

Къурулушула шѐндою дери эски котельняны бла мастерскойю оюп кетергенди, ток эмда газ ызыланды да созылганды. Бу кюнледе уа биринчи къатысыны къабыргъаларын кирчил къапыла бошай турадыла.

Бизни корр.

– Харун, ата-ананың кесинги юсюндег айтып, ол бек аруу хатар болуук суунама. Таныт оксуучуларыбызга кесинги.

– Атам, Солемен, Маммеланы Даууну жашы, чабан болганды. Юмюк кыюулукта кеткен тауму киши. Башка мал бля корешемгиде. Кеси санай билгендеди, алай суюрууде кыайсы кыюу жетмегенде а эзелп кыюучу эди. Жуукчу, ахунду да узакдан санап алганды. алай бир эси болганды. 123 жыл жашап, дунисын алай алышканды. Анам а, Мусулка-

ма. Негерлерим Ксаналаны Мустафа бля Мухарбий, Текуланы Чаийи, Текуланы Амин, Алботланы Мухарбий, Мелхохаланы Солтан, Чораланы Орусбий эм болганда болгондыла.

– Усталкыны уа кылай сайлаганса?

– Жерчилик бля малчылык таууну кзынындады. 7-чи классны айырмалы бошга, нымалы, колхозну преводаз тери, немис тилден устадым Ширвинт Иван Генрихович тюзетип, Фрунзаде ал молк техникумга киргенме. Анда

жаныг тириликте ёсдоренингизи да айтгыдыла. Баям, сени кыл салып корешенин керип айыргын болур эдиле председатели?

– Бир кере узак жерде жийлыгыда бир адам: «Жаннет ишлейме десенг, кесинги элиге жууккуда этерге кореш аны», деген эди. Жамаатыга жашуу жериги, кылай болуучюн, бу зат болушуркуду дегени этгенбиз, кимден да юйренгенбиз. Хар бир юйорге гектар жер жетип, аны бля корешсек, монгу болуукбуз

сактап турабыз гичте, улуу да. Энди анга да, пенсия алышымыз жакшы, сиз эси кетирорек деп, жангы оюнула чыгыдыла.

– Кыралда тюз ол нефть тохтап калса, аха болуук туююлдо. Аны бля пенсия бериге он да кыруурукчу. Жетиширилмаганча ден келгендеди бу оюнга. Пенсия дегени эде болмаганды, мал туткан бля, бахадан чыккын бля жашай эдиле адамла. Эринчеклик хорлап баргынын эслейме.

– Адамла жер бля окуяну корешине. Мал бля да алай. Аны хайырны алыр ючюн, бир жары атырорек кетирип, сатарга. Анга да чурумла чыгыдыла, ахай.

– Ол айтканга да барды. Кертиди, хайыр тошогон тынч туююлдо алайгыда. Ма былайда Байсолтан уруу аты орам барды. Анда быкын колдин 8 сомдан сага турганларын керюп, аны менден жарты багысына аламысы деп сорганында: «Юз сом берейик, беш сому уа биче калсын», – деген эдиле. Газетеле теркер туюбыдиле мал сабатыз дегенле. Алайгыча, эт эткен этилген затла чыгаргын комбинат болду, аны иши тынч эди. – ары ётдордон да, багысын алдын. Сёзсоз, ол жаны бля ишини кыурагга керекди.

Алай: «Бир-эки машок картоф керек болур да кышга, аны ючюн кесими кыыйнал не этеме? Пенсиям келсе, алырма», – дегенле, бахчаларын ханс басып турганла туюбиде эл-элдеде. Ол бек жарыулууду. Ма Эндрейланы Магазагайини, Борисни таныысы. Аланы аталары, Улуу Ата журт урууну бир санын кыюоп келген Аубекир, колхоздан кесине бичен алырга унамаганды, берейим дегенде да: «Мени машина бараллык жерде юлюш беригиз да, кесим чалып хайрга суюме», – деп, аны илгендеди. Малын да ач этмегенди.

Бусагыта чаллык жерлени букчу, аман ёсом басып барды. Не дарманы да мурдору ханс болганын билесе. Туа бичени ашагын малны сото да анга керс болды. Андан-мында келген эл бля жуангыч малны сото да башканды. Аны юсюне ол аш бля не келеди бизге. Сёз ючюн, амброзия тауда жок эди, энди ёседи.

– Харун, юй адамниг Кючмезланы Аюфюнн кызы Люба бля сен ёсдорген жашла, кышкы не бля болганда?

– Тамата, Юсюп, экономистди, 2014 жылдан бери «Сукан-Суу» миакта таматалык этеди. Эки гичте уа, Хадис бля Олдар, бири Москвада, бири мында бизнес бля корешедиле. Кызыла да тышындадыла, бирини туюн бля аны юристи юристи, юйороне кырайды.

Хапарлы адам бля ушак

Молк жуортоюде улуу сынамы болган татманы, КЪМР-ни ул молкюно сыйлы ишиси Маммеланы Солеменин жашы Харуну республикада, андан тышында да таныдыла, сый бередила. Кырал аны «Сыйлыкны Белгиси» орден, «Урунуда айырмалыгы ючюн» майдал, Россия эм республика даражалы махтату кыгытыла бля сауыгалаганды, ол КЪМР-ни Баш Советини депутатына юч кере айырылганды. Бюгон ол бизни ушак нёгерибизди.

«Жаш адамла, кишиге ышанмагынлай, жер алып, анда ишлерге юйренселе, ач болуук туююлдо»

ны Сарыны кызы Хаджат, сабилге кыраганды. Биз юч жаш бля эки кыз болганды. Жашланы ортанкысыма. Мен акылыбыз болгуну уруш башланп, фашистте юйюбозно кюйдорюп, барыбыз да эшике кылагында атабыз, анда жуукчуларына басынып, бизни Жемталга кёюргенди. Жерни, урунуну суйген адам эди ол, Жемталга уа мал тутарга бек тап жерди. Ахай, урунуну эзындан аны унудугун соргон тошоп, биз Кзыргызда Фрунзе областады Ивановский районода Киров аты элге тошогенди. Атабыз, кырандаршарым, мен – юйорюбоз бля бир кыйорге кыраганбыз.

– Ненча кыюу бар эди ол суюруе?

– Беш жюзге жете эди саны. Ишледик, затдан керекли болмак ючюн. Анда ёсгенме, окуганыма. Кыргызылы эм тауму кызыла, жашыла бля окуганды.

деп, алай эди оюум. Ол затла тюзелерге корешгенбиз. Прохладна жанында мирзеу, нарток ёсдоргенбиз. Жашил кыдуору да болушканды колхозга айныргга.

– Бизни сынамыгызын башкала хайырлангандыла деп билемисиз?

– Габоланы Абдул-Халимин, ол бизде председатели орунбасары болуучу эди, Оггары Малкварда, агрономубуз Кызыланы Мухарбийни Жангы Малкварда совокзлагы директорла, зоотехникбиз Бериланы Ахмадинаны Гернежезде колхозга председатели этип салган эдиле, ол молкени айнытыр ючюн.

– Сен урунган адам ач да, жаланган да болмайды дейсе. Бусагыта уа бизде жаш адамла иш тамтайбыз деп кыиналдыла.

– Къайдан эсе да келген узбеккиле, таджиккиле табыдыла иш мында, бизникиле уа тамтайдыла. Ата-бабаларыны усталыкларын эге тошорюп, мал бля, жер бля корешиндиле. Ол алдаусуз ишди, аны тап кыураган, кыыйныгы кыайтарлыксыа. Башларын тутар ючюн, кишиге ышанмагынлай, жер алып, аз-кел болса да, анда урунурга юйренседе, ач болуук туююлдоле.

Эринчеклик кишини бет жарыкы этмёйд. Кертинси аяханда, Леонид Бречнев кырал тамата болгуну, биеге 1965 жылга дери пенсия алган болмаганды. Бюгон а аны

Ушакны МУСУКАЛАНЫ Сакинат бардырганды.

Жыйылыу

Динде анда-мында тубей турган чойреликлени онгларча

Бу конюле Нальчикде «Синдика» конак юйюде «Къабарты-Малквар Республика испам уммаланы араларында чойреликлени кетеруде иймалланы маганалары» деген республика дин форум бардырылганды. Анда КЪМР-ни граждан обшествоу институтлары бля

Сижажев исламны төрели жорукларын аныгылатуу, аны тазалыгын сактау ишде иймаллага баш магыана берилген чөртгенди. Бу жыйылуу Иймам Абу Ханифа аты Шимал-Кавказ ислам университет Къабарты-Малкварны Муслимдарыны дин управленисы бля бирге бардыргын

ёсдюору жаны бля айлык курсла бардырылдыла. Алада алганы билгилерин республиканы муслиманларны телюлерини араларындагы туруучу чойреликлени кетеруде себептин этериктерине айланган ишди, аны кырандаган акыдан (диннге ийнардыгы), исламны тарыхындан, адеп-кылыктыдан дөрсөле жорюйдюле, Сыйлы Куыраны, хадислени магыналарына туюнонедиле», дегенди.

байламлыкыла жорюкто эмда миллеттени ишлери жаны бля министри Анзор Курашинов, аны орунбасары Гертгюкялы Жамболат, Ислам университетини ректору Чочайланы Шарарудини, Дин управленисы бля вузуну келечилери, республиканы иймаллары да кышкандыла.

Форумда регионда дин бля байламлы чыккын проблемала созоленгенди, ала ны кетеруно амаллары илгенгенди. Аны башлай, КЪМР-ни Дин управленисыны председателини орунбасары Алим

«Исламны терен билуу – келишимеулуктеден кытууну юлларындын бири» деген проектни бир кесегега кыурапганын, анга КЪМР-ни Граждан обшествоу институтлары бля байламлыкыла жорюкто эмда миллеттени ишлери жаны бля министерствозу себептик этгенди да билгиргенди.

Проект не мурад бля кыурапганын КЪМР-ни Муслиманларны дин управленисыны председатели Хазратали Дасежев толукрап халап айтканды. «Анга кере республиканы иймалларны билгилерин

Министр Анзор Курашинов а иймаланы билгилерин ёсдюору жаны бля курсланы республиканы оючулары да кыурап керештерин, аны ючюн деп 500 мион сомдан аслам аха белгеленирди да билдиргенди. «Ол да бошдан туююлдо. Ислам динден билмилли адамла не кыадыр кел болсала, тынчылык, ырахталлык да кочюнерикчиле», дегенди.

Жыйылыуда КЪМР-ни кыаидин Мисирлар Хазыр «Адеп-кылыкты» динни мурларандан бири», КЪМР-ни Муслимдарыны дин управленисыны председателини орунбасары Аслан Гагафоров «Исламда сабырлыкты», ДУМ-ну таматасыны болушуксуз Отарланы Кызыр «Ислам уммада чойреликлени сыйталары эмда алапы кетеруно жоллары» деген тараптан доклад эткенди.

Ахырында проекте кыстышып, курсланда окуп чыккын бол иймалга сертификатла кыуанчыны халда берилгенди.

ХОПАЛАНЫ Марият. Сураты автор алгынды.

ГИТЧЕЛЕ ОЙНАГЪАН МАЙДАНЛА НЕ ХАЛДАДЫЛА

Битеуроссей миллет фронтуну (ОНФ) Къабарты-Малкварда бёлюмоню эмда «Моладёкка ОНФ» команданы келечилери «Къоркюусуз сабылык» деген акцияны келечилериде шкочула курлуун жерледе, жай лагерьде, ала ойнуачу эм спорт майданлада, кырулуш эмда башка объектеле мониторинг бардырадыла. Аны магынасы гитчелеге хата жетмеине сакь болуургады, деп билдиредила ОНФ-ни бёлюмоню пресс-службасындан.

Акцияны келечилериде мардагыла толу келишмеген жерледе «Эс бургузу!» Сакь болуурга!» деген чакыруу бля белгиле орнатыладыла. Бир тюрлю чурумлары болгын жерлени сабылык кастери да кырозотедила.

Кёл болмай 2-чи Тамань дигели ойнуачу майданда 45 эсерти салырга тошгенди. Ары сабылык тегерекде бек кеш фатарлы юйден жыйыныдыла. Аны ючюн гылымчалда да терс окуяна бууладыла. Дагында Калинин аты ордама олол турган «Дружба» кинотеатрны, ичине киши кир-

мезча, терезелери, зшиги да белгитиллидила. Алай тыш кыабиргалары, асыру тозурагандан оюлуп, биреуню юсюне тошереге кыруу барды.

Оюла тургын кыруулушу бошалмагын объектеле сабылык кирмезча мадар этерге кереклисин ОНФ-ни келечилери эрттеден да айтдыла. Алай ити жанына торюленуе жокьдула. Болсада власть органа проблемгаз эс бургула деп ышанчулук барды. Былай режде уа бу айны ахырына дери бардырыллыкдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ С.

Сиз кыамлай усталкыны сайлагансыз эм кыайда окуурга итинесиз?

Мен инсанны да жашауунда, баям, биринчи магынасы оюнуу усталкы сайлауду. Бирде гитчеликден не бля корештиклерин, жореклери кыайсы иште таркханын биледила. Башкалагы уа бир оюмда тохтарш ючюн, заман керек болдыла. Биз эди, бу соруну бардыра, жаш адамла усталкы сайлаганда неге эс бурганларын билирге илгенбиз.

илзеген хар инсанга тынгылы кыараларына. Онкология ауруулага багарга суюме. Мен, рацдан дарман табарла деп, бек ышанам, болмома да, бир айга неди бир конюне окуяну бу ауруудан кыыйналганга себептик этерге, алапы ачылаларын кетериге, тамбалагы конюлери ашы болуруна ийнардырга суюме. Белгитилсиче, одома кёло жарык болса, ол ауруудан да теркерек кыуулады, багычу да ич барды.

Вузуну сайлаганда аз да ишекли болмоганына Къабарты-Малквар кырал университетде окуугурумуна. Баям, даулушкырыла да болурула – алай, мени оюмуна кере, ол билим бергени бля Москва неди Санкт-Петербургда вуздан ортка кылайды.

ТЕММОЛАНЫ Фатима:

– Мен бусагытада Москваны Ассоциация институту Ракетанын эм ракетно-космос комплекслени проектирорюккисе, чыгаруу эм хайырлануу бёлюмон бошой турана. Дипломну «Учуу аппараты хауасын улкисий газдан мембрана технологияны болушуклары бля таспарууга кирликме. Москвада кылып, тутхан ишиде жетишимле болдура, Ата журтума хайыр келчиредеди.

Гичте заманды окуяна Юрий Гагаринни бля Нил Армстронгн жетилкелерин юсюнде окуу, гышарны кёроге, аны юсердинде кёбөрөк билирге уруу эткен эдим. Сабылыкте муратп, кесими кымын иштер, кёкте учурга эри. Аны ючюн шкочу болушканымыз, кылай усталкыны сайларгымыз, ахай да, билгенме. Мен оюм эткенден, 18 жылдыч инсан, ити сагыш этип, тюз оюм этпалыгы да болуукчу, ол себепден жорети таркхн ишени сайларга керекди.

ХАПАЛАНЫ Билял:

– Мен шкочуны бий башаганма, документарлени Шимал Кавказ Федерал университетини Пятигорскда филиалына бергенме. Анда тамога ишени сайлаганма, бусагыта вузун ичине бир экзюмени бериге кылапканды. Андан сора, башка жерлеге кирерге корешмегенме, нег дегенде алгандан да кыайда урунурга оюемини билгенме.

Мен оюм эткенден, бу усталкы кырамалыкыла, халкыларыгыладек бек керекди – тыш кыралдан кел кел сал, хаталы затланы кетериге корештене эс туююлдо. Эси аман уа ала бизге наркотиклени тоштынарларды, алгыс уа, бек алгыс, жаш адамла алдандыла. Алай бля мен, кешде ишлей, адамалны ол эрондан сакларгыны кереде.

БЕЗЛОЛАНЫ Илияс:

– Мен Москваны кырал университетини (МГУ) юридический факультетине киргенме. Бу усталкыны ордапта иш тобор мурата сайлаганма. Бу вузга документарлени ата-анам, эгечими (ол да бусагытада анда окуу турады) ойтаналарына тынгылап бергенме. Анда терен, тынгылы билим алышмак, деп ышанам.

Хуу, бусагытада юристе кёпюле, болсада ала холжюке керекдила. Укуум одолюле закончыны, кесирини эриникчилери кыруулуу биеге болууругады, толюкюно тохтаршкырыга себептик этереди.

Окууну башагондан сора республиканы кыайтыркылыкма, кыалкыкымын билемиле, онгума кере этерикме. Алай, баям, Москвада кирер болуукчу.

КЪАЛАБЕКЛАНЫ Залина:

– Мен шкочу келпир жыл бошарыкыма. Алышка кыайсы усталкыны сайларгымын билемиле – экономиканы бля медицинаны жаратма. Биринчи усталкы жашууда жарарлык, сейир суицид, конак кый бизнеси жаратма, кесими бизнесини оюрга умтум барды. Тошген фиданы уа ёкюз сабылте урууну интерналага болушукка кыортырга илзегим. Медицинаны юсюнде айтканды, адамалны багарга, алгыс саулуклары, жашууга оюмкелерини кыайтыргыга итинеме.

Окуурга уа мында Нальчикде Къабарты-Малквар кырал университетде суюме. Тышына баргыным келмейди, нег дегенде Къабарты-Малквар тутгон жеримди, мында не кыайсы таматалык да болушук тоборгымы, жуук адамларыма ою ийнардыгыларын билгенме.

Дагыда бир айтыргымын, ёз жерим, халкым, оюмам, аном манга бек багылыдыла. Кыайдуурусам да, тууган журтума бир гиче ахшылык этип, миллетини да да кыуандырарсам, бек носылып адамдан бири болуукмы.

Соруну КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия бардырганды.

ТЁППЕЛАНЫ Сафият:

– Усталкы сайлау кёл зономы аптанды. Сагыш эте, медицини жанына тортылгымын аныгылаганма. Мураты терен билим алырга, жанымы-кыямын оюмай иш окуургады – болушук

КЪАЛАБЕКЛАНЫ Залина:

– Мен шкочу келпир жыл бошарыкыма. Алышка кыайсы усталкыны сайларгымын билемиле – экономиканы бля медицинаны жаратма. Биринчи усталкы жашууда жарарлык, сейир суицид, конак кый бизнеси жаратма, кесими бизнесини оюрга умтум барды. Тошген фиданы уа ёкюз сабылте урууну интерналага болушукка кыортырга илзегим. Медицинаны юсюнде айтканды, адамалны багарга, алгыс саулуклары, жашууга оюмкелерини кыайтыргыга итинеме.

Окуурга уа мында Нальчикде Къабарты-Малквар кырал университетде суюме. Тышына баргыным келмейди, нег дегенде Къабарты-Малквар тутгон жеримди, мында не кыайсы таматалык да болушук тоборгымы, жуук адамларыма ою ийнардыгыларын билгенме.

Дагыда бир айтыргымын, ёз жерим, халкым, оюмам, аном манга бек багылыдыла. Кыайдуурусам да, тууган журтума бир гиче ахшылык этип, миллетини да да кыуандырарсам, бек носылып адамдан бири болуукмы.

Сотип жумушпа

Путёвкалагы – 12 миллион сомдан аслам

Быйылгы озган айларында Къабарты-Малкварда жашагын 532 адам санаторкурорт багыудан ётгенди. Лёгалтары болгынлагыла путёвкалагы РФ-ни Социал страхования фондуну регион бёлюмоню 12 миллион сомдан аслам бергенди. Саулуклары осалланы бизни республикада, Минералны Водны курортларында эмда Кыара тентизини жагысында сана-торкурорт учреждениялагыла алгандыла.

Путёвкала хар кимни да аурууна, ара-аны кыргоз-тоуперине эмда тизмеге керс берилгенди. Тизме уа заявлене бергенге кере кыура-

лады. Путёканы алыр ючюн 0700/04 номерли формалы справка илзегенди. Ол жыл сайын жангыдан бериледи. Аны алгандан сора заявлене бля Социал страхования фондуну бёлюмоню неди районлада улпотомоченнылик бардыра тийишшиди.

Заявленины Интернетте бу адрес бля жиберип кыоргууга да болуукчу: www.gosuslugi.ru. Аны инсан кеси, аны буйругу бля законлу келечилери эмда жуукчулары жазарга, этип бериге, жибериге да эркиндиле. Аны ючюн закондательствозга тийиш-ликтерде эчи документте да жарашдыргыга керекди.

Санаторийде экиччи жыл да бакъдыр ючюн, путёвка алырга оюган адам, заявленины андан кыайтхалдай жазып, эчи тизмени себепине тошереге керекти.

Лыготасы болгын инсан санаторийге баргыра аны оюм кыччы кетеригин Интернетте керип турурга болуукчу. Ол Фондуну регион бёлюмоню http://07.fss.ru деген сайтында «Санаторкурорт багытууга лыготачылы электрон тизмелери» деген бёлюмонде кырозотедила.

РФ-ни Социал страхования фондуну регион бёлюмоню пресс-службасы.

Келп

Къабарты-Малкъаргъа Иорданнан, Тюркден, Израильден ата журтларыбызны къауум, Ставрополь крайдан, Шимал Осетия-Аланиядан да жерлештерибиз – битеу да 80 адам – келип, Долинскда «Грушевая роща» санаторийде тохтагъандыла. Ала мында эки ыйыкъ турлукъдула, ана тиллерине юренидикди, къабартылыны бла малкъарлыны адет-теретобешиге КъМР-ни граждандонустону институтлары бла байламлыкъла жюрютю эмда миллетлене ишлери жаны бла министри **Анзор Курашинов**, бир-бир жамаут организациаланы келечилери да келген эдиле.

Байрамны КъМР-ни сыйлы артисткасы **Фатимат Чехмазова** бла Къуыйланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театры актёру эм режиссёру **Мызыланы**

Апшев, Ставрополь крайдан **Эльмира Юсупова** да бар эдиле. Къонакъланы алгъышлай, Анзор Курашинов тышнда жазаган ата журтларыбыз бла байламлыкъла кызыл кыпмаз кюн кеп торло мадарла этигенлерин, бюгонго тобешу да ол мурат бла къуралгъанын чертгенди. «Жай лагерде тургъан кюнлеригизде сиз кеп зат кёрюрге, билрге он табаркъсыз. Биз ала керти да сеир, унутулмаза болур кюн кезибуздан келгенин аверкъ тойлобюз», – дегенди.

Делегацианы башчылары да алага жарык тобегенери эмда мында туруларын тап къурагъанлары кюн республиканы башчыларына ыспас этгендиле. Къонакъла, къонакълыйла да **Мурзаклы театры солисти Жаболаны Заремага, Адисга, Аслан Шогенчукла**, «Шемкинская весна» жыр фестивалда хорлагъан **Казбек Дзаревха** да сыйоп тынгъылгъандыла. «Шагди» сабий коллго ансамбльни солистери, «София» артыга жюрюген **Саида Качкина** бла **Камил Ахметханов** теспенлеринде уа, къарыганна да жерлеринде чыдаймагъандыла.

ХОПЛАНЫ Марзат. Суратланы автор алгъанды.

Ата-бабаларыны жерлерине - кёрюрге, билрге, тышюнюрге

лери, маданияты бла шагъарейлендикди, республиканы, Нальчики тарых магъаналы эм айтат жерлерин кёрюлюкди, жуукълары бла да тобешикдиле.

Аубекир бардыргъандыла. Ала келгенин къабарты, малкъар, орус тилде кызыу алгышыла гъандыла, бу тобешуно КъМР-ни Граждандонустону институтлары бла байламлыкъла жюрютю эмда миллетлене ишлери жаны министрствосу къурагъанын да билдиргендиле.

быз бла делегацианы башчылары бла шагъарейлендикдендиле. Аладан бири **Омриядан Россейге 20 жыл мында алгъа кеген эмда сириялы диаспораны таматасы Арфан Барсиди**. Андан сора да, къонакъланы араларында Тюркден келген **Билге Экен**, Израильден **Рустам**

Электрон кабинетни болушлугъу бла

РФ-ни Пенсия фонду сайтында инсанни энци кабинетинде жаңы эки жумушу тамалоргъа болушлукъ: граждандонусто эм ташкёрюм промлененостда ишлегенде къошакъ охча телеу эм уллу жетишимле болдурганлагъа ырыскы жаны бла къошакъ халда болушлукъ эти. Энди бу охчаны эм болушлукъну алыр кюн, завагъанчы, фонда бар турмой, энци кабинетни юсо бла электрон халда керге жараркъды, деп билдиргендиле фонду регионда бёномно пресс-службасын.

Пенсиягъа къошакъ охчаны граждандонусто энцикълорлары келечилери, ол сонда пилотла, штурманла, борт инженерле бла механиклер, таш кёрюм промлененостда урунганла проходчикла, забойчикла бла машинистле алолкъыдыла.

Ырыскы жаны бла къошакъ болушлукъ Россейни бла Совет Союзуни Жигитлерине, «Ата журтны алында кыйыны кюн» орденини майдалы, Уруну Махтуну ордени бла сауғаналыгъа, Олимпияда оюнуны чемпионуларны эм башко жаны бла да отарны айтдырган адамлагъа этилликди.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зуфия.

СТАТИСТИКА

ЖАШЧЫКЪЛА КЁБЮРЕК ТУАДЫЛА

Къабарты-Малкъарда 35 жылдан сора ана болургъа тобегенелени саны кеп бола барды, биринчи балаларын 16-18 жашларында тапханла уа иги да азайгъандыла. Алай а арт кезиуде насып сынагъанланы асламысны жыл санлары орта зоеп бла 27-28-ге жетди.

Социал страховани фонду излеу-мониторинг системасыны шартларына керге, быйылчы башында бери Къабарты-Малкъарда сабий табаргъа хазырланганна берилучо сертификатла бла 5111 бала туугъанды. Аланы араларында жашчыкъла бютон кепдиде 2702. Кызыкълыла уа 2409 боладыла.

Аурулланган тишчылулагъа сертификатла берюрге Социал страховани фонду бёномно пресс-службасы.

Аурулланган тишчылулагъа сертификатла берюрге Социал страховани фонду бёномно пресс-службасы.

Социал страховани фонду бёномно пресс-службасы.

Социал страховани фонду бёномно пресс-службасы.

Социал страховани фонду бёномно пресс-службасы.

УФСИН

Бир бирни ангылагъандыла

КъМР-де УФСИН-ни бла МВД-ни ишчилери акъылбалык болмагъанла жай кезилерин кюпайлы эмда хатасыз ётдюрюрлене дайым кыйгырадыла. Аланы хайырындан Нальчикде «Воршин» санаторийде эплге жуукъ жаш бла кызы солдула эмда саулыкъларын кючлендирдиле.

Аланы араларында аманыкъ ишле этип тутулгъанла, акъылбалык болмагъанланы инспекциасын зоебинде тургъанла да бардыла. Алайгъа ич ишнде кылулукъ этгенде дайым терктерх жокълыйдыла, ушакъла, тренингле да бардырадыла, деп билдиргендиле УФСИН-ни пресс-службасындан.

Ма бу кюнлерде да санаторийде тургъанлары ултоенык-топтуруч инспекцианы психологлары къауумуна таматасы Фатимат Долова бла республикалы наркологи диспансери психология эм социал иш бёномноу таматасы

Инна Кабалоева жокълап, кезилу тренинг бардыргъандыла. Бу жол алага онёрт абынган акъылбалык болмагъан кызылханды. Бузукълукъла, осал ишле этгенде арда келик хатаны асламысында англамайдыла. Психологга алага аны, дагыда наркотикле, кюлю ичигиле, топон адамы саулугъанна

не заран салгъанын оюн халда ангылатдыла. Дерсен сора Фатимат Долова ол керти окуна хайрылы, бир бирни ангыла халда ётгенине, сабийле ушакъларгъа тири кызылхандарына, кеп сорула да бергенлерине ыразы болганын билдиргенди.

ДАХАТЛАНЫ Марзат.

Рейд

ЖОЛ ИНСПЕКТОРЛА ОН ИЧГИЧНИ ТУТХАНДЫЛА

Бу кюнлерде Къабарты-Малкъарда ичин руль артына олтургъанланы ачыкълар жаны бла рейдле бардырадыла. Аланы чеклеринде 3-4 августла кене автотинспектора эскркен водительден онуон эм праволары болмагъанладан да 17 тыйгъандыла.

Ичин тургъанлы машинаны жюрютюрге жарамгъанын, аллай кезиуде таксиде нешто автотубусда барыргъа тийишлисин зоеп саладыла КъМР-де кырал автотинспекцианы келечилери. Хурметти жамаут! Машинаны кеп адам жюрютгенин эслесе-

гиз, неда биреулгенге ишкелы болмагъаны, аны эмда башлангы хатадан сакълар кюн бу номерге сёнештиз: 8(8662)495062, 961000 неда 02. Ким биледи, аны бла биреулени жашаун сакъларгъа да боллукъ зоегиз а.

Дата

Бизни журтубуз - къаячыланы жаны-тини

Альпинизм спорту эм къоркучуул торлолеринден бирине саналады. Аны ниетлери кючлю, къаруулу, чыныкългъан, жаңгы бийикликле ёрлер ючюн, жанларын аймазлыкъ адамла сайлайдыла. Алай бла 8 август жашаулары промшленый эм спорт альпинизмге атагъанланы кюнудю. Аны белгилеу 1786 жылда 8 августда Альпелени эм бийик тау Монбланга биринчи керге ёрлеу бла байламды.

Документлеге керге, альпинизм Россейде 1900 жылда Орус тау обшество къуралгъаны бла айны башлагъанды. Совет альпинизми жаратылгъан кюню уа 1923 жылны 28 августуду – ол кон Тбилисден студентлени эм ампилени къаууму Казбекге ёрленген эдиле. 1949 жылда уа Союзда къаячыланы биринчи эришулери бардырылгандыла.

Ол кезиуде къаячылыкъ альпинизми белмолеринден бири болгъанды, бюгонюке туризми энци торлосюдо. Профессинал спортчула, таулагъа ёрлеучоле, къаяланы сыйгелне бла бирге Альпинизми халкъла аралы кюнюн промшленый альпинистле – къурулушда, къутхаруу операцияларда бийикликде ишлегенле, монтажникле эм башкала – минги тау туризми бла альпинизми араларындан би-

риди. Алай, андан сора да, бизде кеп бийик таула бардыла – Дыхтау (5203 м.), Ушба (4697 м.), Тонгуз-Орун-Башы (4454 м.), Адыр-Суу-Башы (4370 м.), Шхельда (4368 м.), Улуу-Къара (4302 м.), Ирик чат (4050 м.), Килар (4013 м.), Жан-Туугъан (4012 м.). Эпбрусда таула ёрлеге кыйынлыкълары бла талай къауумгъа юешинедиле, аны себепли мында альпинизм бла энди керюши башлагъанлагъа, усталыгъа да жаруларын бардырыргъа энци онгла бардыла. Андан тышнда, таулагъа кепкюнлюк жолучулукъларгъа чыгаргъа да боллукъду. Аллай тау

маршрутланы кепле жаратханларына уа Эпбрусда бийик тау излеу-къутхаруу отрядны эсеплери шагъалтыкъ этедиле. Алага керге, былтър таулагъа 1900 къауум – 12 мингден аслам адам – баргъандыла, тыш къырлдан къонакъла 3 мингден аслам эдиле. Ол да сеге тогъшгенени санамы. Тырнауузуны тийресинде таулагъа ёрлеуден эришуле дайым къурадыла. Бусыгъа да Эпбрусду тийресинде къалагъа ёрлеу къыстау барды. Кюнню халына керге Баш Каз хребетге бла Минги таугъа кычкъыгъанла да бек кепдиде.

АНАТОЛИЙ ТЕМИРОВ.

Турнир

Изленирик сынам жыйгъандыла

Кавказны халкъларыны маданият эм спорт фестивалларыны чеклеринде Нальчикин жер-жерли администрациясыны Физкультура, спорт эмда жаш тёлёно ишлери жаны бла управленийсы «Спартак» стадиона гиче футболдан эришу бардыргъанды.

Турнирге къатышкан команда барыса да иги ойнагъанларын белгилерчады. Болсада биринчи жерге гиче футболдан республикалы ассоциацияны команда (тренери Казбек Жамурзов) чыныкъланды. МФС-ни Баш управленийсыны келечилери (тренерлери Ми-

силаны Ибрагим) – экинчи, Нальчикден «Маячок» (тренери Арсен Дыгов) а ючюнчо жерлени алгъандыла. Ала управленийны грамоталары эм майдаллары бла сауғангандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зуфия.

Жарыкь старты

Огъурлу муратлагъа кёллендире

Бу кюнлерде Зарагидеги школу арабында жарыкь стартла ётгендиле. Аланы Черек районну администрациясы сабийлени саулыкълу жашу бардырыгъа гичеликден тышюнюрюм, миллетни, динни да башхалыкъларына къарамай, бир бирге тезюмлю болургъа юйретир, терроризм, экстремизм, прагвотъа бузукълукъ этиу, наркомания, коррупция дегенча осал тапладан керти этер муратла бла кыурагъанды.

Спорт оюнуны бардырыгъа энци мектебини, таматасы Арина Афаунова уллу себеллик этгенди. Жашла бла кызыла бийикге эмда узакългъа секиргендиле, кеси кеслерин кёрюгендиле, гиче футболдан эришгендиле. Бек тирилге бла гичтелиге къарандашла

Имран бла Идар Шхагапосовла, Бёзоланы Астемир бла Амир Битов саналгъандыла. Экинчи жер Бёзоланы Азатха, Астемир Бадзевге, Рамазан Тарчокова, Азат Казгезевге жетгенди, Беслан Теунов, Кантемир Калмыков, Тамерлан

Шхагапосов эм Имран Каранов а ючюнчо жерни кёлешгендиле. Алагъа грамотала, майдалла, сауыгалла да берилгендиле, деп билдиргендиле бизге Черек районну администрациясыны пресс-службасын.

М. АДИЛОВА.

Черек районну Бабуент элинде Батчаланы Роза атлы орта школу коллективни башланган классыны устасы **ХОЧУЛАНЫ Ирина**, Ушталаны Наурузуны кызыны, аушакъланы оюсонден уллу бушуу этип билдирди эмда аны жуукъларына бла ахуларына кыйгъы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛЪЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал
РЕДАКЦИЈА:
ТЕКУШАНЫ Хауа (баш редактор оубраслары), ЖАНИ УРАЗЛАНЫ Нахабат (баш редактор оубраслары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары), МОКЪЛАЛАНЫ Зуфура (беломно редактору), МУСУКАЛАНЫ Сауван (беломно редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (беломно редактору), УЛЬШАЛАНЫ Мурат (беломно редактору).

ТЕЛЕФОНЫ:
Редактору примчыйы - 42-63-01.
Баш редактору оубраслары - 42-38-21, 40-84-82.
Жууалы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62, Корреспторла - 42-63-52.
РЕДАКЦИЈАНЫ БЕЛОМНЕРИ:
Поштотика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Култура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучууна бла байламлыкъла жюрютю эм жамалы - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72, Тилмачла - 40-28-97.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызык жюрюгениди. Кюл жазмагъа Россияны этилмейди эм ала артка кыйгарыламыды.

Газете басмагъанын материалла атылгъаны оюмла рещакълени оюму бла келешимге боллукъду. Алада айткъанлар хат ючюн Россей Федерацияны Басмаы оюсонден законну тийишлекле материалны авторлары келери жууланганды.

Редакция авторлардан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кепино алмайды.

Газет Басмаы эм азаматлы информация эришилери кюрюууу жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылдан 19 декабрде регистраци этилгенди.

Регистрация номер — ПН № ТУ 07-00118. ПИНАКС - 51532

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службаы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмалинганды. Папаны шакъ, Ленин аты проспекти, 33

Газетлени келерине тапдыруу ючюн КъМР-ни почта святыны федеральный Управленийсы жууланганды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетлени ронинагъа сатуу ючюн КъМР-ни «Роспечать» ашкюр обшествосу жууланганды. Телефон: 42-69-34

Газетке районода юч керге чыгъады - тегьерге, орта, аймак конслесе.

Номерге графике керге 19 00 сагъатда кюл салында. 20 00 сагъатда кюл салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГЪАНЫ:
Мокъсаланы Зуфура - жуулуш редактору; Куучуланы Саидат, Кетечилелени Зуфия - жуулуш секретари оубраслары; Токумаланы Салим - (1, 2-чи бетле), Албеккеланы Жаишета - (3, 4-чи бетле) - корреспторла.

Тиражы 1409 экз. Заказ № 791
Ленин аты проспекти, 5
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЪНИ АДРЕСИ:
36000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru